
Пам'яті вченого та вчителя
ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ СТОЛЯРЧУК
(18.08.1920–03.10.2017)

3 жовтня 2017 року на 98 році пішов з життя відомий учений, доктор медичних наук, професор, заслужений працівник вищої школи, завідувач кафедри фармакології Вінницького національного медичного університету (1964–1991) Олександр Олександрович Столярчук.

Наукова та медична спільнота втратила досвідченого й висококваліфікованого вченого, мудрого керівника, авторитетну Людину з великої літери. Життєвий шлях Олександра Олександровича – зразок людської гідності, добропорядності та мудрості. До останнього дня Олександр Олександрович цікавився роботою кафедри та університету, давав поради, радів і хвилювався за науковий і педагогічний процес. Олександр Олександрович пропрацював у Вінницькому національному медичному університеті близько півсторіччя, вкладаючи в свою роботу всі фізичні та душевні сили, являючи собою приклад самовідданого служін-

ня науці, найвищої працездатності й відповідальності, цілеспрямованості, чуйності та безкорисливості, небайдужого ставлення до будь-якої життєвої ситуації.

Олександр Олександрович Столярчук народився 18 серпня 1920 року в м. Козятин Вінницької області. У 1951 році закінчив Ярославський медичний інститут. Був учасником Великої Вітчизняної війни. У 1951–1954 роках навчався в аспірантурі на кафедрі фармакології у відомого радянського вченого-фармаколога професора К. С. Шадурського, під керівництвом якого виконав і захистив кандидатську дисертацію «Действие сердечных гликозидов в зависимости от состояния ЦНС» (1955 р.). З 1957 року О. О. Столярчук працював на кафедрі фармакології Вінницького медичного інституту на посаді асистента, а з 1960 року – доцента. У 1970 році він захистив докторську дисертацію на тему «Фармакологическое

исследование некоторых производных фурана и бензофурана», а в 1971 році отримав звання професора.

У 1962 році в інституті відкрився педіатричний факультет, першим деканом якого став доцент О. О. Столярчук. Як декан новоствореного факультету О. О. Столярчук проводив велику організаційну, навчально-методичну, виховну роботу серед студентів і викладачів, роботу з налагодження побуту студентів. Він завжди вникав у формування груп студентів, призначення старостів, становлення активу курсів, організацію їхньої роботи. У нього завжди можна було отримати пораду та допомогу в вирішенні різних питань. Він був організатором інститутського методичного кабінету, який надавав допомогу кафедрам з питань вдосконалення навчально-методичної роботи.

Як завідувач кафедрою фармакології О. О. Столярчук постійно дбав про вдосконалення навчально-методичної роботи. Для кращого засвоєння матеріалу він намагався вдосконалити наочність і змістовність навчання, використовував демонстрації експериментів на тваринах, виставки лікарських препаратів, гербарій лікарських рослин, оформлення стендів з основних розділів фармакології. Під його керівництвом були створені методичні розробки з практичних занять для викладачів, що значно покращило підготовку молодих співробітників. З 1964 року вперше у Вінницькому медичному інституті кафедра почала видавати друком «Методичні розробки до практичних занять з фармакології для студентів», які багато разів перевидавались.

Задовго до впровадження Болонської системи на кафедрі почали застосовувати тестову систему контролю за знаннями студентів. На кожну тему практичних занять були розроблені письмові тести, фармакотерапевтичні задачі, завдання з виписування рецептів. На підсумкових заняттях почали використовувати, окрім письмових завдань, ще й комп'ютерний контроль знань студентів.

О. О. Столярчук являється співавто-

ром першого українського підручника («Фармакологія», ред. проф. Г. Е. Батрак. – Київ, Вища школа, 1981 р.) та першого підручника «Фармакологія» українською мовою (ред. І. С. Чекман. – Київ, Вища школа, 2001 р.). Для полегшення навчання іноземним студентам з його ініціативи викладачами кафедри був підготовлений та декілька разів перевидавався навчальний посібник «Фармакологія. Курс лекцій». – Вінниця, 1992, 1998, 2005 рр.

О. О. Столярчук був прихильником проведення олімпіад з фармакології з визначенням переможців на рівні кафедри й їхньою обов'язковою участю у всеукраїнській олімпіаді.

З 1970-х років О. О. Столярчук запровадив проведення щорічних фармакологічних вікторин, які не тільки спонукали до кращого засвоєння й додаткового повторення навчального матеріалу, але й дають змогу студентам виявляти свої таланти, здатність до колективної роботи.

Професор О. О. Столярчук виконував значну громадську роботу. Для покращання інформування практичних лікарів щодо нових ліків з його ініціативи співробітниками кафедри та інформаційної служби Вінницького аптекоуправління було видано 10 інформаційних листів з різних розділів фармакології. Понад 10 років на кафедрі проводились курси підвищення кваліфікації провізорів Вінницької, Житомирської та Хмельницької областей.

Основний напрям наукової діяльності професора О. О. Столярчука: пошук біологічно активних сполук серед різних класів хімічних речовин, придатних для створення нових лікарських засобів.

Під його керівництвом піддано скринінгу понад 600 сполук – похідних індолу, фурану, бензофурану, бета-аланіну, дибензодіазепіну, адамантану, бета-фенілетиламіну та ін., які кафедра отримувала від хіміків-синтетиків Москви, Донецька, Обнінська.

За оригінальні наукові розробки О. О. Столярчук отримав 37 авторських свідоцтв і патентів, у тому

числі 10 патентних грамот Великої Британії, США, Канади, Франції, Німеччини, Японії, Швейцарії, що свідчить про високе визнання наукового доробку професора О. О. Столярчука. Опублікував понад 230 наукових праць.

Під керівництвом професора О. О. Столярчука на кафедрі розроблено та впроваджено в практичну медицину 2 оригінальних лікарських засоби – спазмолітик «Фенікаберан» і ненаркотичний анагетик і місцевий анестетик «Бензофуурокаїн», за створення яких автори нагороджені срібною (1991 р.) та двома бронзовими медалями ВДНГ СРСР.

Професор О. О. Столярчук започаткував та підтримував тісну творчу співпрацю з хіміками-синтетиками – професорами О. П. Терентьевим, О. М. Гриньовим, О. М. Костом, В. М. Яшунським (Москва), Ф. А. Трофімовим (Обнінск), А. П. Пономарьовим (Саратов), З. С. Соломко (Дніпропетровськ), В. П. Марштурой (Донецьк); фармакологами Росії – академіком М. Д. Машковським і професорами П. В. Сергеевим, Б. І. Любимовим (Москва), В. М. Салаяєвим (Ярославль), О. О. Нікуліним (Рязань), О. С. Захаревським і В. І. Талапіним (Мінськ). Постійно підтримував тісні зв'язки й обмін інформацією з фармакологами України – професорами В. Г. Западнюком (Інститут геронтології НАМН України, Київ), І. В. Комісаровим (Донецьк), М. П. Скакуном (Тернопіль), С. М. Дрогвоз (Харків), О. І. Бекетовим (Сімферополь).

Найпліднішими були стосунки з науковцями ВНДХФІ імені С. Орджонікідзе (м. Москва), у співдружності з якими було створено Фенікаберан і Бензофуурокаїн. З ініціативи професора О. О. Столярчука на НВЦ «Борщівський ХФЗ» (м. Київ) проведено

ресинтез Фенікаберану. Новий препарат отримав назву «Вінборон», у клінічних дослідженнях якого він брав саму активну участь.

Професор О. О. Столярчук створив одну з найпотужніших в Україні фармакологічних шкіл. Він учив своїх учнів мислити, планувати й проводити експерименти на тваринах, оцінювати результати дослідження, зробити правильні висновки зі спостережень, вмінню підготувати наукову доповідь. Під його керівництвом захищено 5 докторських і 36 кандидатських дисертацій. Учні О. О. Столярчука працюють у різних куточках України та Росії, успішно розвивають ідеї свого вчителя як на науковій, так і на практичній нивах.

За багаторічну наукову та громадську діяльність О. О. Столярчук був нагороджений державними нагородами: званням «Заслужений працівник вищої школи України» (1984 р.), почесним знаком «Винахідник СРСР», 3 медалями «За трудові успіхи», медаллю «Ветеран праці». Як учасник бойових дій у Великій Вітчизняній війні нагороджений орденами Вітчизняної війни II ступеня та Богдана Хмельницького, медаллю «За перемогу над Німеччиною», 11 ювілейними медалями.

Розуміємо гіркоту втрати всіх, хто знав, любив і поважав професора О. О. Столярчука. Світла пам'ять і безмірна повага до видатного вченого і чудової людини, Олександра Олександровича, назавжди збережуться в наших серцях і пам'яті.

*Кафедра фармакології,
Колектив Вінницького національного
медичного університету,
ВГО «Асоціація фармакологів
України»*